

ת"פ 11292/01/20 - מדינת ישראל נגד יצחק לביא

בית משפט השלום בראשון לציון
ת"פ 11292-01-20 מדינת ישראל נ' לביא

לפני בעניין:	כבוד השופט עמית מיכלס המאשימה
נגד	מדינת ישראל
הנאשם	יצחק לביא

פסק דין

1. הנאשם הורשע בהכרעת דין מפורטת, לאחר שמיעת ראיות, בעבירה של **מתן שוחד בצוותא חדא**, לפי סעיף 291 יחד עם סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: חוק העונשין או החוק).

2. האירוע בגינו הורשע הנאשם הוא חלק מפרשה רחבת היקף שזכתה לכינוי "קרטל המסעות לפולין", במסגרתה הוגשו ארבעה כתבי אישום שונים נגד 15 נאשמים. יאמר כבר עתה שחלקו של הנאשם בפרשה קטן והוא אינו אחד מהנאשמים הבולטים בה. העובדות פורטו בהרחבה במסגרת הכרעת הדין ומפאת קוצר היריעה יובאו להלן בקצרה.

על פי עובדות כתב האישום שאומצו בהכרעת הדין, בעת הרלוונטית שימש הנאשם כמנהל קבוצות פולין, בחברת "אקדמי טרוול" (להלן: אקדמי או החברה), שהייתה אחת הזכייניות של משרד החינוך לארגון וביצוע שרותי הטסה וקרקע של משלחות בתי ספר לפולין. הנאשם הורשע בכך שבמסגרת עבודתו נתן ביחד עם שני הממונים עליו, אחד מהם מנכ"ל החברה (להלן: רגב), שוחד לעובדת ציבור, תמר בנואליד (להלן: בנואליד), ממנהלת פולין, שהיא הגוף האמון על הוצאת המסעות לפולין במשרד החינוך, וזאת במטרה להטותה למשוא פנים לטובת אקדמי. שווי טובת ההנאה שנתן הנאשם לבנואליד עמד על 5,450 ₪, המגלם את עלות חבילת המסע ליחיד לפולין (טיסה ולינה). בעקבות ההטבה שקיבלה, שילמה בנואליד על חבילה ליחיד בלבד בעת שליוותה את בתה במסע הבית-ספרי לפולין, במקום חבילה זוגית.

אשר לחלקו של הנאשם בעבירה, נקבע בהכרעת הדין שהנאשם הונחה על ידי רגב להעביר לבנואליד מסר במהלך פגישת עבודה, לפיו החברה תדאג לה ל"כרטיס אחד עלינו", ובכך היווה חוליה בלעדיה אין במתן השוחד. עוד נקבע שהנאשם היה ער לאינטרסים הכלכליים והעסקיים של אקדמי במתן השוחד לבנואליד, הגם שלא בידו הייתה הסמכות לאשר את עצם מתן ההנחה ואת גובהה (ראו סעיפים 18, 22 ו-26 להכרעת הדין).

3. במעמד הטיעונים לעונש הודיעו הצדדים כי יעתרו במשותף להטיל על הנאשם צו של"צ, זאת לאחר שהמאשימה הסכימה בהגינותה להסתפק בעונש זה בעקבות הערות בית המשפט. מנגד, נותרה במחלוקת סוגיית

ההרשעה. בהמשך להסכמת הצדדים, הופנה הנאשם לשירות המבחן לצורך הכנת תכנית של"צ בלבד.

ראיות ותמצית טיעוני הצדדים לעונש

4. הכרעת הדין ניתנה בישיבה שהתקיימה ביום 28.9.2023, ובמעמד זה נדחו הטענות לעונש ליום 23.10.2023. באותה ישיבה איש לא תיאר את שעתיד להתרחש במדינת ישראל תשעה ימים לאחר מכן, ובפרט לא הנאשם, שהתבשר שבנו בן ה-25 נרצח במסיבת ה"נובה" בקיבוץ רעים. בעקבות האסון, ולבקשת הצדדים, נדחתה ישיבת הטענות לעונש ליום 22.1.2024.

5. מטעם הנאשם העידה הגב' אסתר גילי, יו"ר דירקטוריון אקדמי בעת הרלוונטית, אשר מאז פרשה מתפקידה ועובדת לדבריה בהתנדבות. גב' גילי העידה שהנאשם היה עובד אמין, יסודי, בעל קשרים טובים עם אנשים וכיום מועמד לקידום למנכ"ל החברה, "הכול כפוף למה שיהיה במשפט". לדבריה, מאז הפרשה, אקדמי כבר אינה בעלת זיכיון לשמש כגוף המספק שירותים למשרד החינוך והקידום המדובר הוא בחברת "איסתא", שנכנסה בנעליה של חברת אקדמי. גב' גילי הוסיפה כי המדינה והחברות השונות המעורבות במכרזים מגבילים את ההתקשרויות באופן שאנשים עם עבר פלילי לא יהיו זכאים להתקשר במכרז. לפיכך, הבהירה שכל שהרשעת הנאשם תיוותר על כנה, הוא לא יוכל לקחת חלק במכרזים, וכפועל יוצא מכך לא יקודם למנכ"ל.

נוסף על כך הוגש מטעם הנאשם מכתב שנכתב על ידי מר שלומי רון, מנהל אגף משאבי אנוש ושכר בעיריית ראשון לציון (סומן טל"ה 1) שהעיד על אופיו הטוב של הנאשם. לדברי מר רון, בינו לבין הנאשם היכרות ארוכת שנים, החל משנת 2006, כאשר בין השנים 2009 ל-2013 היה הנאשם פקודו הישיר ושירת בתפקיד ראש מדור בקרה ביחידת מיטב בצה"ל. מר רון סיפר כי הנאשם הוא אדם ישר, בעל ערכים גבוהים, שהאמינות, דיווח האמת והיושרה היו תמיד נר לרגליו. מר רון ביקש מבית המשפט "לראות את השלם", את השנים הרבות בהן תרם הנאשם למדינה וכן להתחשב באובדן הקשה שהנאשם ומשפחתו חווים בימים אלו.

עוד הוגשו מטעם הנאשם שתי חוברות מכרזים: האחת עניינה מכרז ל"הקמת מאגר ספקים לסוכני נסיעות לצורך מתן שירותי הטסה וקרקע לפולין" (סומנה טל"ה 2); והשנייה, עוסקת במכרז ל"הקמת רשימת מציעים למתן שירותי מסעות לפולין לסוכנות הנסיעות הממשלתית המנוהלת בענבל חברה לביטוח בע"מ" (סומנה טל"ה 3).

6. ב"כ המאשימה עמד על הערכים המוגנים בהם פגע הנאשם וטען כי מידת הפגיעה בערכים אלו היא גבוהה, בשים לב לתכנון המוקדם שקדם לביצועם ביחד עם המנכ"ל רגב, שעה שהשניים תכננו להזיז את מועדי המשלחות לתאריכים המועדפים על ידי אקדמי ושהשינוי לבתי הספר ייעשה על ידי בנואליד. צוין כי על אף שרגב הנחה את הנאשם לתת לבנואליד את כרטיס הטיסה חינוך, הרי שהסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה היו של הנאשם.

ב"כ המאשימה הפנה להלכה הפסוקה בגדרה נקבע הכלל הידוע שאי הרשעה הוא החריג והרשעה היא הכלל, בפרט כאשר עסקינן בעבירת שוחד, אשר לנוכח חומרתה הרבה לא ראוי לסיים את ההליך ללא הרשעה.

ב"כ המאשימה ביקש לאבחן מענייננו את שלושת המקרים שלדבריו הם היחידים שהסתיימו עד היום תוך הימנעות מהרשעה בעבירות שוחד. אשר לת"פ 3675/08 מדינת ישראל נ' בראון (3.5.2010) ולת"פ 3672/08 מדינת ישראל נ' חלילי (20.10.2010) הטעים שמדובר בתיקים ישנים שגזרי הדין בהם ניתנו לפני תיקון 103 לחוק העונשין שהכפיל את העונש בגין עבירת השוחד, ולפיכך נטען כי הם אינם רלוונטיים לענייננו. ביחס לתיק השלישי שנדון בת"פ

17725-08-14 מדינת ישראל נ' בוכריס (13.9.2016), הפנה ב"כ המאשימה להליך השיקום הנרחב שעברה הנאשמת ולקביעה בדבר סיכויי שיקומה, אף זאת בשונה ממצב הדברים בעניינו.

ב"כ המאשימה הוסיף וטען שהנאשם אינו עומד באף לא אחד מהתנאים המאפשרים את ביטול ההרשעה בהתאם לע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל (21.8.1997) (להלן: הלכת כתב), זאת הן לנוכח העובדה שהעבירה בנסיבותיה אינה מאפשרת הימנעות מהרשעה, והן בהיעדר אינדיקציה לפגיעה קונקרטיית וקשה בנאשם ככל שישורשע, מעבר לפגיעה שהיא אינהרנטית להרשעה. עוד ציין שגם אם תפגע האפשרות של הנאשם להגיש הצעות במסגרת מכרזים ספציפיים, הרי שפתוחה בפניו הדלת להשתתף במכרזים אחרים.

לנוכח כל האמור לעיל, עתר התובע להותיר את הרשעת הנאשם על כנה ולהשית עליו צו של"צ בהיקף נרחב.

7. מנגד, טען ב"כ הנאשם כי נסיבות המקרה דנן הן שונות וחריגות באופן המצדיק הימנעות מהרשעה.

לטענתו, הנאשם לא יכול היה להימנע מלהעביר את המסר בדבר טובת ההנאה לבנואליד, שכן הונחה לעשות כן על ידי מנכ"ל החברה, ולנוכח מעמדו בחברה כעובד חדש, בתפקיד זוט, "שולי וזניח". עוד טען הסנגור, בהפנותו לפסיקה, כי יש להורות על ביטול ההרשעה בהתחשב בנסיבותיו האישיות של הנאשם, בעברו הנקי ומטעמי שיקום וצדק. לעניין נסיבותיו האישיות של הנאשם, הוטעם כי מדובר באדם נורמטיבי, גרוש ואב לשלושה ילדים, שירת בצבא משך 27 שנים והשתחרר בשנת 2013 בדרגת רס"ן, ללא רבב. בין יתר תפקידיו שימש קצין השלישות של מחוז חיפה בפיקוד העורף, מפקד מתחם הגיוס הצה"לי וראש מדור בקרה ביחידת מיטב.

הסנגור טען כי חרף חלקו הקטן יחסית של הנאשם בעבירה, הרי ש"הפך בעל כורחו לנאשם העיקרי" באירוע, בהינתן שבנואליד, שקיבלה לידה את טובת ההנאה, כלל לא הועמדה לדיון ותיק החקירה נגדה נסגר בהעדר ראיות ספיקות; אהרון טורוביץ', הממונה הישיר על הנאשם (להלן: טורוביץ') הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירה של סיוע למתן שוחד חרף חלקו המשמעותי יותר באירוע (נוסף על אישומים אחרים בגינם הורשע); ועניינו של רגב עודנו מתנהל בבית המשפט המחוזי בירושלים. עוד צוין כי דוד ביטס, ששימש כאחראי על מנהלת פולין בעת הרלוונטית (להלן: ביטס), לא הועמד לדיון בגין חלקו באירוע - תיאום הפגישה בין בנואליד לבין הנאשם - ועניינו הסתיים בהסדר מותנה, שכלל הודאה בחלקו באירוע זה ובשני מקרים נוספים בהם יוחסו לו עבירות של מרמה והפרת אמונים. אף נטען שלא בכדי החליטה המאשימה על העמדתו לדיון של הנאשם כשנה וחצי לאחר העמדתם לדיון של מרבית המעורבים בפרשה, אלא שהדבר נבע מהלבטים הקשים שעורר עניינו. בעניין זה ביקש להתחשב אף בפרק הזמן הארוך שחלף ממועד ביצוע העבירה בשנת 2015, תקופה שלדבריו עולה כדי "עינוי דין".

אשר לתנאים לביטול ההרשעה, טען הסנגור שבמידה והנאשם יורשע, הרי שבהתאם לעדותה של גב' גוילי, משמעות הדבר היא "שלילה מוחלטת" של יכולתו להתמודד על תפקיד המנכ"ל. תימוכין לטענתו ביקש למצוא בחוברות המכרזים שהגיש, שבהם נאמר במפורש שהרשעה עלולה לפגוע באפשרות להמשיך ולתת שירותים לגופים ציבוריים.

ב"כ הנאשם הטעים את האסון הכבד שפקד את הנאשם בשבעה באוקטובר ואת הטלטלה הקשה שחווה, תוך שציין שעבודתו מהווה עבורו עוגן ומשענת ביטחון, לא רק תעסוקתית וכלכלית, אלא בעיקר נפשית. לדבריו, המשך עבודתו הרציפה והסדירה של הנאשם היא חלק מתהליך השיקום שלו ויש לאפשר לו להמשיך בה מבלי שיצטרך לתור אחר עבודה חדשה בגילו ובנסיבותיו.

8. הנאשם ניצל את זכות המילה האחרונה, עמד על המורכבות שבעמידה מול בית המשפט, וציין שהפעם האחרונה בה נשא דברים הייתה כאשר הספיד את בנו בהלוויה. הנאשם עמד על הקושי ועל ההשפלה שחוה מאז נעצר לראשונה, נחקר ונאלץ לקחת משכנתא כדי לגייס כסף, תוך יידוע הבנק בדבר מצבו המשפטי והליך המעצר. הנאשם הדגיש את הפער בין היותו איש נורמטיבי שנתן את מרב שנותיו למדינת ישראל לבין היותו כיום נאשם בפלילים בהליך שנחוה על ידו כ"סיוט אחד שלא נגמר", שהוא אינו יכול עוד לשאת אותו. הנאשם טען שבעת ביצוע העבירה לא הרגיש שהוא יכול להתנגד לרגב ובדיעבד היה צריך לעצור ולהגיד שהוא לא עושה זאת ועל כך הוא לוקח אחריות. באותה נשימה, טען שבפועל לא עשה דבר: "תמי שאלה אותי שאלה ועניתי תשובה". הנאשם סיפר על המשבר הקשה אותו חווים הוא ובני משפחתו בעקבות האסון שפקד אותם, כאשר בני המשפחה מרוסקים, עוברים טיפול ונוכחותו עבורם הכרחית. לדבריו, בתחילה לא רצה לחזור לעבוד אולם כיום הוא מוצא בעבודתו מלט, כאשר העבודה בחברה היא האפשרות היחידה עבורו - "זה שונה ועוטף אותי ומאפשר לי את הגמישות לחזור ולהשתקם". הנאשם חתם דבריו בבקשה שבית המשפט יסייע לו בשיקום האישי שלו.

דברים ברוח זו פורטו אף בהשלמת טיעון בכתב שהוגשו ברשות ביום 1.2.2024.

דיון והכרעה

9. לאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים, נתתי דעתי לראיות לעונש ולהלכה הנוהגת, וכן לנסיבות המיוחדות והחריגות של המקרה דנא, שוכנעתי שמקרה זה נמנה על אותם מקרים נדירים בהם קיימת הצדקה להימנע מהרשעת הנאשם בדיון. להלן טעמי.

מסגרת נורמטיבית

10. מושכלות יסוד הן שביטול ההרשעה מהווה חריג לכלל לפיו מקום בו הוכחה אשמתו של נאשם יסתיים ההליך בתוצאה של הרשעתו בדיון, זאת מהטעמים שהוכרו בפסיקה והשלובים זה בזה: העברת מסר של הרתעה הן ליחיד והן לציבור; ההרשעה משקפת את הפסול שבמעשה בעיני החברה; הרשעה מאפשרת להטיל על מי שנמצא אשם עונש הולם במידת הצורך.

לצד כלל זה נקבע בפסיקה כלל נוסף, ולפיו הענישה לעולם תהיה ענישה אינדיבידואלית, כאשר נקודת המוצא היא שבמורכבות החיים האנושיים עשויים להיווצר מצבים חריגים ומיוחדים אשר אינם מתאימים להחלת הכלל המחייב הרשעה פלילית לאחר הוכחת האשמה. חריג זה נועד להתמודד עם פער, שהוגדר כ"בלתי נסבל", שעלול להיווצר בין עוצמת הפגיעה של ההרשעה הפלילית בנאשם לבין התועלת שתצמח מהרשעתו ולאינטרס הציבורי החברתי הכללי [ע"פ 9893/06 לאופר נגד מדינת ישראל, פסקה 9 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (31.12.2007)].

זה המקום להזכיר שהלכת כתב, אותה מרבים להזכיר בדיונים העוסקים בסוגיית ההרשעה, מקורה בפרשה בה הורשעה הנאשמת בעבירה של לקיחת שוחד, ובמסגרתה נקבע שהימנעות מהרשעה הינה בבחינת "חריג לכלל, שכן משהוכח ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם וראוי להטיל אמצעי זה רק במקרים יוצאי-דופן, שבהם אין יחס סביר בין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה לבין חומרתה של העבירה". עוד נקבע שהימנעות מהרשעה אפשרית בהצטברותם של שני גורמים מרכזיים: האחד, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי ענישה אחרים. השני, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, כאשר דרישת הפסיקה היא להוכחת קיומו של נזק קונקרטי שייגרם לסיכויי השיקום כתוצאה מההרשעה.

11. דומה שלא יכול להיות חולק על כך שהדיון בסוגיית ביטול ההרשעה של מי שהורשע בביצוע עבירה מתחום עבירות השוחד, הוא נדיר, בהינתן חומריתה היתרה, פגיעתה הקשה בשלטון החוק, בטוהר המידות, באמון הציבור ובמנהל התקין [עניין כתב]. על כלל זה עמד השופט ס' ג'ובראן ברע"פ 1001/08 שועלי נ' מדינת ישראל (12.2.2008):

"סבור אני, כי עבירת הצעת השוחד אינה נמנית על העבירות בגינן ניתן להימנע מהרשעה וזאת בשל חומרת העבירה. מדובר בעבירה, המשחיתה ומכרסמת במוסדות שלטון החוק והמינהל ופוגעת בציבור כולו. נראה לי, כי קביעת בית-המשפט המחוזי - לפיה מדובר בעבירה בה יש ליתן משקל מרבי לאינטרס הציבור, לעומת משקל זניח לנסיבות אישיות - בדין יסודה."

ואולם, לצד כלל זה, המגלם את האינטרס הציבורי במיגור תופעת השחיתות השלטונית, ואמור לשמש נר לרגליו של בית המשפט, שומה על בית המשפט לבחון את נסיבות ביצוע העבירה במקרה המסוים המובא לפניו, שכן "התמקדות בעבירות בלבד... לא תאפשר לבחור בדרך של ביטול הרשעה במקרים המתאימים לכך" [פסקה 15 לפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז בע"פ 3554/16 יעקובוביץ נ' מדינת ישראל (11.6.2017) (להלן: עניין יעקובוביץ)]. ואף בעניין כתב, שכזכור דן באפשרות ביטול ההרשעה בעבירת השוחד, נקבע: "יוצאים מכלל זה אותם מקרים חריגים שבהם הצטברות הנסיבות הקשורות בנאשם ובעבירה שעבר מצדיקה שלא להטביע בנאשם אות קלון של פליליות" (שם, בפסקה 8 לפסק דינה של השופטת ד' דורנר). מכאן, שאין להוציא מכלל אפשרות שבמקרים המתאימים, גם אם אלו נדירים, יסתיים ההליך הפלילי של נאשם המואשם בעבירת שוחד בביטול הרשעתו.

12. ומן הכלל אל הפרט.

על אף החומרה היתרה הגלומה בעבירות השוחד, הרי שנסיבות ביצוע העבירה בענייננו, ככל שהדבר נוגע לנותן השוחד, אינן מצויות ברף חומרה גבוה. כאמור, בהכרעת הדין, הנאשם הונחה על ידי מנכ"ל החברה רגב להעביר מסר לבנואליד, כי היא עתידה לקבל את הכרטיס הנוסף בחינם במטרה לתמרץ אותה להזיז את המשלחות של אקדמי למועדים הנוחים לאקדמי, או כדי להטותה למשוא פנים לטובת החברה דרך כלל. קרי, ההחלטה בדבר מתן טובת ההנאה הייתה של רגב והוא שתדרך את הנאשם להעביר את המסר לבנואליד. על אף שטענת הסנגור בדבר מעמדו הזוטר של הנאשם בחברה נדחתה בהכרעת הדין, הרי שלא ניתן לשלול את הטענה שפער הכוחות שבין הנאשם לבין רגב, מנכ"ל החברה, הקשה על הנאשם לעמוד בפני הוראותיו להעביר את המסר לבנואליד. יתרה מכך, וכעולה מהכרעת הדין, לא ניתן לקבוע שהנאשם הוא שיזם והעלה בפני רגב את רעיון מתן טובת ההנאה לבנואליד. הנאשם היה ער לאינטרסים הכלכליים של אקדמי במתן הטבה לבנואליד, אולם אין חולק על כך שהוא לא תוגמל באופן אישי כתוצאה ממתן טובת ההנאה לבנואליד, כאשר מי שצפוי היה ליהנות מפירות ה"מהלך", הייתה החברה והעומדים בראשה.

חלקו של הנאשם בעבירה היה נקודתי ולא הייתה לו סמכות לאשר את מתן ההטבה. מכתב האישום עולה שהיה זה טורוביץ' שאישר את מתן ההטבה בפועל, והגם שלא מצאתי לקבוע ממצא בשאלה זו במסגרת הכרעת הדין, הרי שאין חולק שמתן האישור לא יוחס לנאשם.

13. ניתן למצוא קווי דמיון בין עניינו של הנאשם לבין המקרה שנדון בעניין יעקובוביץ, שגם בו התעוררה שאלת ביטול ההרשעה של נאשם שהורשע בביצוע עבירות חמורות של הפרת אמונים, התחזות כעובד ציבור ופגיעה בפרטיות. במסגרת הערעור בוטלה הרשעת המערער חרף חומרת העבירות, וכך נקבע: "אין חולק כי במישור העקרוני העבירות שבהן הורשע המערער הן חמורות. לא ניתן להקל ראש בעבירות שביצוען משליך על האופן שבו נאכף הדין בישראל

הלכה למעשה. אולם, לא ניתן להתבונן על המקרה רק בפרזימה זו. המערער היה "בורג" קטן במכונה משומנת, וחלקו בה היה קטן, גם אם חשוב מן הפן המעשי. הוא לא היה גורם יזום, וניתן להתרשם שהיה "נגרר" כמי שנתון למרות מעסיקו במקום עבודה שהיה לגיטימי, כשלעצמו". כאמור, נימוקים אלו, בשינויים המחויבים, יפים גם בענייננו.

ב"כ המאשימה הפנה בטיעונו לרע"פ 3852/14 זיסמן ורשואר נ' מדינת ישראל (31.12.2014) (להלן: עניין זיסמן ורשואר), במסגרתו נדחתה בקשת רשות ערעור של צעיר כבן 20 שהציע לשוטר שוחד בסך 200 דולר על מנת שיוותר על דוח שרשם לחברו שנהג ברכב, ואושר עונש של 3 חודשי מאסר בעבודות שירות שהוטל עליו. התובע עמד על דברי בית המשפט המחוזי באותו עניין, אשר ציין כי לנוכח חומרתה של עבירת השוחד לא ראוי לסיים את ההליך ללא הרשעה, וביקש ליישם עקרונות אלו גם בענייננו [עפ"ג (י-ם) 34729-02-14 זיסמן ורשואר נ' מדינת ישראל פסקה 6 (7.5.2014)]. ואולם, על אף שסכום השוחד שהוצע היה נמוך יחסית, עניין זיסמן ורשואר חמור פי כמה מענייננו בשלושה היבטים: האחד, באותו מקרה יזום העבירה והמבצע הבלעדי היה הנאשם; השני, מתן השוחד אמור היה להניב לנאשם תמורה מידית - ביטול הדוח - באופן שמיטיב עם מי שעתיד היה לקבלו. השלישי, ובכך העיקר, מתן השוחד באותו מקרה ניתן לשוטר, במטרה למנוע ממנו לאכוף את החוק ובמטרה לחמוק מלתת את הדין על עבירה שבוצעה, תופעה פסולה החותרת תחת שלטון החוק, ושבתי המשפט מצווים להוקיעה באמצעות ענישה מחמירה ומרתיעה. נוכח האמור, לא ניתן ללמוד גזרה שווה מעניין זיסמן ורשואר לענייננו.

בשים לב לנסיבות הייחודיות בהן בוצעה העבירה במקרה זה, לא מצאתי מניעה לסיום ההליך תוך ביטול הרשעת הנאשם, ובכך עמד הנאשם בגדרי התנאי הראשון.

14. אשר לתנאי השני - פגיעה חמורה בשיקומו של הנאשם ככל שיורשע - הרי שלנוכח הראיות שהוצגו ובשים לב למצבו האישי של הנאשם, מצאתי כי תנאי זה מתקיים אף הוא.

גב' גילי, יו"ר הדירקטוריון לשעבר בחברה, סיפרה שהנאשם הוא מועמד מוביל לקידום לתפקיד מנכ"ל החברה, וכנזה יידרש לספק שירותים במסגרת המכרזים שהגיש ומכרזים אחרים דומים. עיין בחוברות המכרזים מלמד כי הן כוללות תניות שונות שעלולות לפגוע במידת וודאות קרובה ביכולתו של הנאשם להגיש הצעה למכרזים המדוברים, ככל שיורשע. כך למשל, סעיף 2.4 לטל"ה 1 קובע: "המשרד רשאי לפסול הצעה או לבטל זכיה במכרז בכל מקרה שבו קיימת נגד המציע או אורגן אצל המציע, חקירה או הוגש נגדו כתב אישום או שהורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה... המציע אינו ראוי לשמש כקבלן במכרז המספק שירותים המבוקשים במכרז זה".

ובסעיף 15.4 צוין: "מבלי לפגוע בכלליות האמור לעיל יהיה המשרד רשאי לבטל את החוזה ללא צורך בהודעה מוקדמת לקבלן בהתרחש כל אחד מהמקרים הבאים:

15.4.7 כשיש בידי המשרד הוכחות להנחת דעתו שהקבלן או אדם אחר בשמו או מטעמו נתן או הציע לאדם אחר כלשהו שוחד, מענק, דורון, או טובת הנאה כלשהי בקשר לחוזה."

תניות דומות המאפשרות סיום התקשרות בעקבות חקירה או הרשעה בעבירה פלילית, כלולות גם בטל"ה 3, בגדרה אף נדרש המציע להצהיר על היעדר הרשעות קודמות בעבירות שונות, ובהן עבירת מתן שוחד.

הנה כי כן, טענת הנאשם לפגיעה קשה בעתידו איננה טענה כללית או תאורטית, שכן ככל שיורשע, הרשעתו עלולה לסכל בסבירות גבוהה את מינויו למנכ"ל ובכך לפגוע בו במידה רבה. על אף האמור, אני מוצא להעיר שטענה זו, לו הייתה עומדת לבדה, לא הייתה מספיקה להוכחת רכיב הפגיעה ה"בלתי מידתית" או ה"קונקרטי" בשיקומו הנאשם, אליה מתייחסת הפסיקה. זאת, שכן לפחות ברמה התיאורטית יכול הנאשם להמשיך ולעבוד באותו תפקיד אותו הוא

מבצע כיום ואף למצוא מקום עבודה אחר. אף לא ניתן להתעלם מהקושי שמתעורר כתוצאה מביטול ההרשעה בעבירת השוחד, שלמעשה יאפשר לנאשם להמשיך ולמלא תפקיד בכיר באותו גוף שלמענו ביצע את העבירה, הגם שכיום מנהלת את מערך הנסיעות חברה אחרת. אלא שנסיבות המקרה שלפנינו הן ייחודיות, במובן זה שהמסגרת התעסוקתית מהווה עבור הנאשם מקור תמיכה ועשייה, כחלק מהליך השיקום אותו הוא עובר לאחר האסון שפקד אותו.

בנקודה זו נזכיר שהנאשם מעולם לא הורשע בפלילים, שמר על מסגרת תעסוקתית לאורך כל חייו הבוגרים, לרבות שירות ארוך שנים בצבא קבע. מעדי האופי ניתן ללמוד שמדובר באדם נורמטיבי ותורם, וכי המעשה בגינו הורשע הוא בגדר מעידה ואינו מאפיין את אורחות חייו. על אף שניהל את משפטו, הביע הנאשם חרטה על מעשיו, כאשר אזכיר שהמשפט התמקד במשמעות מעשיו ופחות בברור העובדות. במצבו הנוכחי של הנאשם ובהתחשב בגילו, שיכול ויקשה עליו למצוא מקום עבודה אחר, תוך מתן משקל לעיקרון הענישה האינדיבידואלית ולנסיבותיו האישיות הקשות, מצאתי ששיקולי שיקומו של הנאשם גוברים במידה רבה על התועלת שתצמח מהרשעתו.

15. לשיקולים האמורים מצטרף גם שיקול חלופי הזמן, כ- 9 שנים מאז בוצעה העבירה והשיהוי בהגשת כתב האישום, קרוב ל-5 שנים לאחר שבוצעה. בהינתן שמדובר בפרשיה מסועפת ובחקירה מורכבת, שאף הניבה כתבי אישום נגד מספר נאשמים, אינני זוקף את חלופי הזמן לחובת המאשימה. מצד שני, מנוקדת מבטו של הנאשם מדובר בפרק זמן ארוך ביותר בו ראוי להתחשב, כאשר לא נטען שבפרק זמן זה נפתחו נגדו תיקים חדשים, ללמדנו על ייחודיות המקרה בנוף חייו.

ניתן היה לעצור את הדיון בנקודה זו ולהורות על ביטול הרשעת הנאשם. ואולם, למכלול הנימוקים בהם עסקנו עד כה, מצטרף נימוק כבד משקל נוסף.

טעמי צדק

16. גם אם מדובר במקרים חריגים וייחודיים, הכיר בית המשפט העליון באפשרות להתחשב בטעמים של הגנה מן הצדק כשיקול רלוונטי בעת בחינת שאלת ההרשעה. כך למשל, ברע"פ 6157/18 צבר נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (29.8.2018), נקבע שהתחשבות בקיומה של "אכיפה בררנית" הוא שיקול לגיטימי בסוגיית ההרשעה. טעמי צדק הוכרו כשיקול רלוונטי לביטול הרשעה גם בעפ"ג (מרכז-לוד) 44065-04-12 מדינת ישראל נ' דאנו (15.7.2012), כאשר באותו מקרה נמצא שנגד הנאשם ננקטו הליכים לא חוקיים, המקימים לו "הגנה מן הצדק" ומצדיקים את ביטול הרשעתו.

17. במסגרת הכרעת הדין מצאתי אמנם לדחות את הטענה לפיה ניהול ההליך הפלילי נגד הנאשם היווה פגיעה, לא כל שכן פגיעה עמוקה, בעקרונות הצדק או אכיפה בררנית, המצדיקה את ביטול כתב האישום. לצד זאת, מצאתי שיש להתחשב במכלול הטענות הקשורות לשותפיו של הנאשם ולתוצאות ההליכים המשפטיים שנוהלו נגדם, אם בכלל, כמו למשל לוקחת השוחד בנואליד שלא הועמדה לדין כלל, וביטס, שהיה אחראי על מנהלת פולין בתקופה הרלוונטית, ושנגדו ננקט הליך של הסדר מותנה בגין מעשי מרמה שונים בהם הודה. מפאת חשיבות הדברים, אחזור על הדברים שנאמרו בהכרעת הדין בעניין זה (סעיפים 44-45):

"כאמור, אין בית המשפט נכנס בנעליה של המאשימה, זאת ככלל, ובפרט כאשר הדברים נוגעים להחלטות הנוגעות לליבת שיקול הדעת המסור לידיה, כמו במקרה של קבלת החלטה בדבר הגשת כתב אישום. מכאן, ובשים לב להיקף המצומצם של הביקורת השיפוטית בהחלטות התביעה, מצאתי שמבחינה ראייתית, שיקולי התביעה שלא להגיש כתב אישום נגד בנואליד נמצאים במתחם הסבירות, גם אם ניתן

לחלוק על מסקנתה המשפטית. מכל מקום, וזה העיקר, לא עלה בידי הנאשם להוכיח שהחלטת המאשימה התקבלה מטעמים שאינם ענייניים או משיקולים זרים. על אף האמור, לא ניתן להתעלם מתחושת אי הנוחות במצב דברים בו הוגש כתב אישום נגד נותן השוחד, וכאשר לוקח השוחד יוצא פטור בלא כלום. בנסיבות אלו מצאתי לדחות את עתירת ההגנה לביטול כתב האישום, אולם ביטוי לחוסר הנוחות, נוכח הנסיבות המתוארות לעיל, יינתן במסגרת גזר הדין שיוטל על הנאשם.

אשר לטענת האכיפה הבררנית ככל שהדבר נוגע לביטס, הפנה הסנגור להסדר מותנה שנחתם עם ביטס (7/נ) בגין שלושה מקרים של מרמה והפרת אמונים, אשר במקור היוו בסיס לחקירתו בחשד לשלושה מקרים של לקיחת שוחד... עיון בהסדר המותנה מעלה שביטס הודה במסגרתו במעשי מרמה והפרת אמונים, בכך שבשתי הזדמנויות נמנע לברר אם אקדמי לקחה חלק במימון נסיעותיו לחו"ל, הגם שסרב להצעה לנסוע על חשבון אקדמי, כאשר בפועל אקדמי נשאה בהזדמנות אחת במלוא עלות הטיול ובהזדמנות אחרת מימנה את חלקו. יתרה מכך הודה ביטס בכך שארגן פגישה חריגה בין הנאשם לבין בנואליד, היא הפגישה נושא ענייננו, והורה לבנואליד לסייע לאקדמי ככל יכולתה. עוד צוין כי בפגישה הזו מועדים לבקשת אקדמי ולשביעות רצונה...".

18. להשלמת התמונה ראוי להזכיר שבעניינו של הממונה הישיר על הנאשם - טורוביץ', אשר בכתב האישום דנא יוחסה לו מעורבות גדולה יותר משל הנאשם בעבירה, תוקן כתב האישום במסגרת הסדר טיעון והוא הורשע בסופו של יום בעבירה של סיוע למתן שוחד, לצד הרשעתו בעבירות נוספות בגין חלקו ביתר חלקי הפרשה. יש להזכיר, שעל פי עובדות כתב האישום שהוגש נגד הנאשם, אמר טורוביץ' לבנואליד במהלך הפגישה עמה: "תעשי מאמץ, יהיה לך כדאי", וכן אישר את מתן ההטבה בפועל לבנואליד. בסופו של דבר, ולאחר שכתב האישום נגדו תוקן במסגרת הסדר הטיעון, הורשע טורוביץ' רק בנוגע לחלק בו אישר את מתן טובת ההנאה בפועל.

19. בשים לב לכל האמור, קשה להשלים עם תוצאה בה דווקא הנאשם, מבין כלל המעורבים שצוינו, הוא שיישא על כתפיו את מלוא כובד ההרשעה בעבירה של מתן שוחד, בעוד שלוקחת השוחד בנואליד יצאה פטורה בלא כלום, עניינו של ביטס הסתיים בהסדר מותנה ואילו טורוביץ', הממונה אף הוא על הנאשם, הורשע בעבירה פחותה מזו של הנאשם, הגם שמלכתחילה יוחסה לו מעורבות גדולה יותר באירוע.

20. לצד ביטול ההרשעה יישא הנאשם בעונש של שירות לתועלת הציבור, עליו הסכימו הצדדים, שיש בו משום העברת מסר הולם בדבר הפגם הערכי שבמעשיו לצד תרומה מעשית לחברה. על מנת לשמור על יחס ראוי בין סיום ההליך תוך ביטול ההרשעה לבין שמירה על האינטרס הציבורי ובהעברת המסר ההרתעתי המתבקש כאשר מדובר בעבירת שוחד, מצאתי שיש מקום להטיל על הנאשם צו של"צ בהיקף נרחב.

סוף דבר

21. נוכח כל האמור, ובנסיבות המיוחדות והחריגות של המקרה שלפניי, אני קובע כדלקמן:

א. הרשעת הנאשם בדין מבוטלת וההליך מסתיים בקביעה שהנאשם ביצע עבירה של מתן שוחד בצוותא חדא, מבלי שיורשע.

ב. אני מטיל על הנאשם צו של"צ בהיקף של 300 שעות, בהתאם לתכנית שהוכנה על ידי שירות המבחן. ככל שיהיה צורך לשנות את מקום ההשמה, ניתן יהיה לעשות כן ללא צורך בהחלטה שיפוטית נוספת.

עמוד 8

מובהר לנאשם שככל שלא יבצע את צו השל"צ, או לא ישתף פעולה עם שירות המבחן, יוחזר עניינו לבית המשפט, שיוכל לדון מחדש בסוגיית ההרשעה, להרשיעו ולהטיל עליו כל עונש אחר.

22. המזכירות תעביר את פסק הדין לשירות המבחן.

ניתן היום, כ"ה אדר ב' תשפ"ד, 04 אפריל 2024, במעמד הצדדים.